

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF POLITICAL SCIENCE

Kvinnor mer vänster än män?

*En studie av kvinnor och mäns olika politiska preferenser
över Europa*

Kandidatuppsats i Statsvetenskap

Göteborgs Universitet VT16

Anna Johansson

Handledare: Aksel Sundström

Antal ord: 9624

Abstract

Studier har historiskt sett visat att kvinnor är mer konservativa och höger än män, och även mer ointresserade av politik. Denna tendens har dock förändrats till det motsatta, kvinnor är nu istället mer vänster än män, en tendens som i teorin brukar kallas the modern gender gap. Denna studie ämnar undersöka om denna tendens, könsgapet, är befintligt även i Europa som helhet, och även kontrollera detta eventuella könsgap för en mängd variabler, såsom socioekonomiska, attitydmässiga och kontextuella. Undersökningen kommer ske med statistisk analys, både på individuell och nationell nivå. Urvalet är de länder (och dess invånare) som deltar i European Social Surveys datamängd år 2008, och datan bygger på frågor från runda 4 i samma undersökning, även den från 2008. Studien visar att ett modernt könsgap i Europa kvarstår trots kontroll för både socioekonomiska, attitydmässiga och kontextuella variabler. Studiens slutsats diskuterar undersökningens användbarhet och validitet för eventuella generaliseringar. Det finns även möjligheter till framtida forskning på ämnet då ingen av de testade variablerna visar sig kunna ersätta sambandet mellan kön och placering på en vänster-högerskala.

Nyckelord: det moderna könsgapet, vänster-högerskala, Europa, socioekonomi, attitydmässiga faktorer

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Teori och tidigare forskning	6
2.1 Bakgrund	6
2.2 Teoretiskt ramverk	7
2.2.1 Sociala/socioekonomiska teorier	7
2.2.2 Kulturella förklaringar	8
2.2.3 Attitydmässiga förklaringar	9
2.2.4 Kontextuella förklaringar	10
2.3 Utgångspunkter & syfte	12
2.4 Hypoteser	13
3. Metod och material	15
3.1 Urval och material	15
3.2 Design	15
3.3 Variabler	16
3.3.1 Beroende variabel	16
3.3.2 Oberoende variabel	17
3.3.3 Kontrollvariabler	18
3.4 Analysmetod	21
4. Resultat	22
4.1 Tabell 1	23
4.2 Diskussion av resultat	24
5. Analys och slutsatser	27
5.1 Analys	27
5.2 Framtida forskning	29
5.3 Slutsatser	29
Källförteckning	31
Appendix A	34
Appendix B	35

1. Inledning

”*Women are now more leftwing than men. It’s a historic shift*” (Milne, 2013).

Så lyder rubriken på en av västvärldens största tidningars (The Guardian) ledarsidor år 2013. Just denna artikel syftar på Storbritannien, men tendensen som rubriken syftar på är påtaglig genom i stort sett hela Europa. De senaste årtiondena har det märkts en relativt stor förändring i framförallt kvinnors politiska referenser, först i USA, senare över större delar av västvärlden (Norris & Inglehart, 2000). Kvinnor började röra sig mer till vänster politiskt och begreppet ”the modern gender gap” (hädanefter det moderna könsgapet) myntades, vilket engagerade många forskare.

Området gällande kvinnor och mäns olika politiska preferenser är dock inget nytt forskningsområde. År 1955 publicerades en av de första böckerna kring kvinnors roll i politiken, Maurice Duvergers *The Political Role of Women*. Detta verk kan sägas vara startskottet till forskningen kring just kvinnors politiska beteende och roll, och vad mycket senare forskning har utgått ifrån (Oskarsson & Wängnerud, 1996:35). Denna tidiga undersökning gav resultat som att kvinnor har både lägre valdeltagande och politiskt intresse, samt även att mindre kunniga och engagerade. Även studien *The American Voter* (Campbell, Converse, Miller & Stokes, 1960) bekräftade denna syn på kvinnors roll i politiken, och den dominerande diskursen var att kvinnor i största utsträckning röstar som sina män. Förklaringar till dessa slutsatser var främst att kvinnors plats ofta var i hemmet, det privata, och inte i den yttre politiska sfären (Oskarsson & Wängnerud, 1996:36).

Ett begrepp för att förklara denna positionering myntades, ”the traditional gender gap” (hädanefter det traditionella könsgapet), vilket syftade till att förklara varför kvinnor tenderade att vara mer höger än män (Inglehart & Norris, 2000:441). På 70- och 80-talet kunde forskarna dock se en förändring av de politiska preferenserna, mot det moderna könsgapet. En gemensam nämnare för de länder där denna klara tendens fanns var att de var så kallade ”utvecklade” länder med demokratiska värderingar och progressiva attityder (Inglehart & Norris, 2000:450). En omfattande mängd forskning har ägnats åt att försöka förklara denna ompositionering från traditionellt till modernt, men på senare tid har även mer och mer forskning ägnats åt *varför* det moderna könsgapet finns över huvud taget.

Det är även detta denna uppsats kommer behandla genom frågeställningen:

Existerar ett modernt könsgap i Europa och vilka faktorer kan förklarar den generella variansen mellan individer?

Syftet med uppsatsen är således inte att förklara skillnader mellan länder, såsom Inglehart & Norris (2000) tidigare gjort, utan att se vilka individuella skillnader som finns, och om dessa förhållanden är robusta även efter kontroll för kontextuella förklaringar.

Tidigare forskning har samlat en mängd olika förklaringsfaktorer, exempelvis att det handlar om utveckling av ett lands offentliga sektor eller övergripande sociala strukturer såsom utbildning, inkomst och deltagande på arbetsmarknaden. Även graden av religiositet i landet och även på senare tid feministiska attityder och värderingar (Abendschön & Steinmetz, 2014). Forskning har ägnats åt både nationella undersökningar, såväl som internationella för att försöka hitta förklaringar som sträcker sig förbi de kontextuella förutsättningarna och andra eventuella skillnaderna. Dock finns ännu inget enstämigt svar på frågan, vilket gör det intressant att fortsätta undersöka.

För att bidra till forskningsfältet på området, och för att anknyta till den inomvetenskapliga relevansen, har jag valt att göra min undersökning över länder i Europa. Genom denna typ av undersökning kommer de individuella förklaringarnas robusthet testas även för kontextuella förklaringar och kunna generaliseras på ett annat sätt. För att undersöka länderna i Europa kommer färdig data från European Social Survey användas och analyseras.

Varför är då denna fråga intressant att studera? Finns det någon utomvetenskaplig relevans och vad spelar det för roll om kvinnor och män har olika politiska preferenser? Även om studien mer handlar om en vänster-högerskala än specifik röstning kommer detta med största sannolikhet leda till att om det går att hitta orsaker som gäller för kvinnor som grupp, oberoende av kontext, kommer detta även gå att applicera på hur kvinnor väljer att rösta. Detta är något som bland annat kan påverka partiernas profilering för att försöka vinna kvinnornas röster men även vilka frågor som tas upp på den reella politiska agendan och vilka som representeras i den faktiska politiken (Norris & Inglehart, 2000:459).

Uppsatsen kommer följa genom först ett genomgång utav tidigare forskning och teoretiskt ramverk, material och metoddel innehållande tänkta variabler och hypoteser. Vidare följer resultat av studien och analysdel, samt slutsatser.

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Bakgrund

För att förstå frågeställningens plats i redan tillgänglig teori inleds teoridelen med en bakgrund kring definitionen och förändringen av begreppet könsgap, för att sedan redogöra för befintliga teorier kring orsaker till dess existens. En teori kring varför förändringen från traditionellt till modernt könsgap har skett är den så kallade *the development theory*, etablerad av Inglehart & Norris (2000). De utgår från USA i sin första modell och menar att utvecklingen har gått från att kvinnor är mer höger än män, till en slags utjämning av könsskillnader, till en omgruppering som nu innebär att kvinnor är mer vänster än män (Inglehart & Norris, 2000:442). En studie genomfördes på USA för att kunna urskilja om det var en generell tendens eller något som berodde på kontextuella förändringar i just USA. Resultatet av studien landade i att det traditionella könsgapet berodde mycket på att det fanns strukturella könsskillnader i religiösitet och hur involverade kvinnor var på arbetsmarknaden (Inglehart & Norris, 2000:443).

Generellt kan det tolkas som att det finns två stora läger inom forskningsfältet kring politiskt könsgap. Det ena lägret, som främst får sägas representeras av Inglehart and Norris (2000), och självfallet många efter dem, intresserar sig mycket för varför och när övergången från det traditionella har skett/sker. Som nämnt ovan är det här *the development theory* får sin plats i forskningen, att övergången sker beroende på hur utvecklat ett land är¹

Det andra lägret kan man generellt säga handlar mer om varför det finns ett könsgap överhuvudtaget. Här finns det både forskning inomstatligt och jämförande över länder. Eftersom *the development theory* (som de allra flesta utgår ifrån oavsett fokus för forskningen) menar att det moderna könsgapet främst finns i utvecklade länder är det även här mest forskning kring könsgapets orsaker har skett. Undersökningar mellan länder framförallt i Europa har gjorts för att försöka hitta orsaksfaktorer men det finns fortfarande en stor lucka i att hitta förklaringar (Bergh, 2007; Abendschön & Steinmetz, 2014).

---

¹ Med utvecklat menar här Norris & Inglehart (2000) dels ekonomisk och politiskt (hög grad av demokrati), men även social modernisering såsom syn på traditionella familje- och könsroller, men även kvinnors rätt "ta sig utanför hemmet" för arbete och utbildning.

En problematik som känns nödvändig att ta upp är det överhängande västerländska perspektivet som är dominerande inom detta forskningsfält. Forskningen tog sitt startskott i USA och har sedan förts vidare till Europa, och mycket har handlat om just utvecklade och utvecklingsländer, då främst också inom Europa. I de flesta relaterade studier varken nämns eller tas länder i exempelvis Asien eller andra delar av världen hänsyn till. Detta kan självfallet ses som en brist inom forskningen, dock är det en utgångspunkt och begränsning även denna uppsats har fått förhålla sig till med tanke på studiens tidsmässiga omfattning.

Ett grundläggande antagande för såväl denna studie som många andra är att vänster-högerskalan uppfattas på samma sätt av alla, eftersom måttet som används ofta är självplacering på abstrakt nivå. För att säkerhetsställa detta har flertalet tidigare studier (Norris & Inglehart, 2000; Abendschön & Steinmetz, 2014; Bergh, 2007 m.fl) även gjort jämförelsen med röst på partier och jämfört dessa svar. Det har inte visat sig finnas någon väsentlig skillnad i de flesta fall, dock kommer en diskussion och problematisering av detta ändå göras under avsnittet om variabler.

Eftersom det moderna könsgapet är ett begrepp som skulle kunna tolkas till att handla om vilka skillnader som helst mellan kön, har jag valt att definiera begreppet som följande: Skillnaden mellan män och kvinnors politiska och ideologiska preferenser. Många tidigare forskare använder sig av ”gender vote gap” (Norris & Inglehart, 2000 m.fl.) för att precisera närmare, men eftersom studien inte handlar om röstning lika mycket som placering på vänster-högerskala känns definitionen ovan närmare för mig.

2.2 Teoretiskt ramverk

Jag har valt att dela in mitt teoretiska ramverk i fyra undergrupperingar. Socioekonomiska, kulturella, attitydmässiga och kontextuella förklaringar, där socioekonomi och attityd berör individer och den individuella nivån i större mån, och de två övriga snarare nationell nivå.

2.2.1 Socioekonomiska förklaringar

Tidig forskning, speciellt i länder med utbredd offentlig sektor, poängterade starkt de sociala och socioekonomiska faktorernas inverkan på kvinnor och mäns differentierande politiska preferenser (Oskarsson & Wängnerud, 1996). En teori var att kvinnor i högre grad var beroende av offentliga sektorn, både på grund av anställning i den men även på grund av att

kvinnor ofta hade större ansvar för barn och omsorgsfrågor, vilka ofta underlättades av den samma. Detta skulle alltså vara den politiska grunden till att kvinnor i större utsträckning röstade vänster än män, för att bibehålla den offentliga sektorn så stor som möjligt (Oskarsson & Wängnerud, 1996:74). Tendensen att kvinnor är mer vänster än män är ju dock inget som bara har visats i länder med en utbredd offentlig sektor, utan exempelvis även i USA som är kända för motsatsen. Detta gör teorin värd att utmana och testa om igen, speciellt ett par år senare i tiden och även över andra länder.

Parallellt med de sociala teorierna gällande anställningsform och omsorgsansvar finns även det relativt allmängiltiga sambandet mellan låg socioekonomisk status och vänster-röstande (Bergh, 2014:237). Eftersom kvinnor ofta arbetar i mer lågavlönade yrken och/eller deltidsarbetar blir sambandet här tydligt. Dock har senare forskning intresserat sig för att utmana de vanliga antagandet om sociala och socioekonomiska faktorer påverkan eftersom de har visat sig inte förklara hela sambandet. Istället har alternativa förklaringar såsom kulturella, kontextuella och attitydmässiga framträtt.

En annan socioekonomisk teori handlar om kvinnors ökade möjlighet till högre utbildning. Teorin utgår ifrån att en högre utbildning dels leder till större möjlighet till en självständig karriär, och även till politisk och ekonomisk autonomi (Randall, 1982:17). Detta skulle kunna vara en teori till att länder med större möjlighet till högre utbildning för kvinnor, skulle kunna leda till att kvinnor i sådana länder tenderar att vara mer vänster än män (Abendschön & Steinmetz, 2014:320)

Många studier (Inglehart & Norris, 2000; Donley, McAllister & Hayes, 1998; Bergh, 2007; Jelen et al. 1994; Emmenegger & Manow, 2014; Abendschön & Steinmetz, 2014) utgår ifrån sociala faktorer som förklaring och prövar dessa mot ”nya” förklaringar, en modell även denna studie kommer baseras på. Detta främst för att kunna utesluta eller bekräfta sociala faktorer och teorier som förklaringar och eventuellt hitta nya modeller och orsakssamband och därmed ge mer validitet till studien.

2.2.2 Kulturella förklaringar

En alternativ teori till den sociala är teorin om att det moderna könsgapet har att göra med kulturella faktorer. Genom tidigare forskning har begreppet kulturella faktorer definierats olika och är i vissa sammanhang väldigt lika de attitydmässiga förklaringarna. Exempelvis

Abendschön & Steinmetz (2014), jämför i sin studie länder i Europa med hänsyn till flera olika förklaringsfaktorer. Gällande de kulturella faktorerna mäts dessa genom exemplvis postmaterialistisk attityd, attityd gentemot jämställdhet och religiöst klimat (Abendschön & Steinmetz, 2014:315). Dessa faktorer definieras just som en kulturell teori istället för attitydmässig eftersom studien riktar in sig på nationell nivå och inte på individers åsikter.

Flertalet forskare har även ägnat undersökningar åt att studera religions betydelse för könsgapet (Emmenegger & Manow, 2014). Eftersom den dominerande orsaksförklaringen till det traditionella könsgapet brukar sägas vara att kvinnor var dels mer i hemmet, men även betydligt mer religiösa, är detta en intressant teori att ta med även i forskningen kring det moderna könsgapet. Teorin går ut på att länder där sekulariseringen är utbredd är även länder där kvinnor tenderar att vara mer vänster (Emmenegger & Manow, 2014:167). Att religiösitet i landet är en viktig kulturell förklaringsfaktor motiverar bland annat Emmenegger & Manow (2014) med att konventionella socioekonomiska och partisystemförklaringar inte längre visar tillräckligt hög förklaringskraft.

Även Inglehart & Norris (2000) mäter kulturella faktorer i relation till sociala strukturer för att hitta samband för övergången till ett modernt könsgap. Eftersom ”utvecklade länder” är svårt att mäta är kulturella faktorer ett relativt passande mått på hur progressivt ett land är. I denna studie menar man att vissa kulturella, generella attitydmässiga förändringar sker när ett land går över till att bli ”modernare”, och då sker även en ompositionering på den politiska nivån (Giger, 2009:475). Dessa attitydmässiga faktorer mäts vanligtvis både på individuell nivå och nationell, men generellt kan sägas att man i detta fall menar mer övergripande normer i landet, exempelvis vad allmänna normer och institutioner har för inställning till kvinnor på arbetsmarknaden och även grad av sekularisering överlag.

2.2.3 Attitydmässiga förklaringar

Även gällande de attitydmässiga förklaringsteorierna har religion och religiösitet en stor plats i forskningen. Religionens betydelse är, som tidigare nämnt, en tes som bland annat Emmenegger & Manow (2014) lägger fram. De menar att religion är den absolut största förklaringsfaktorn till varför det finns ett modernt könsgap i vissa länder men inte i andra. Denna förklaring hänger mycket ihop med förklaringen kring progressiva attityder och inställningar. Med detta menas att anledningen till att det moderna könsgapet finns är att kvinnor har en mer liberal och progressivare syn på exempelvis familjekonstellationer,

könsroller och liknande (Abendschön & Steinmetz, 2014:319). Värderingar och attityder som kyrkan och religionen i mångt och mycket inte symboliseras av. Teorins grundantagande blir således att det finns en motsättning mellan kyrkans mer konservativa värderingar och attityder, inte minst kring ämnena nämnda ovan, och mer progressiva och liberala attityder som sägs finnas hos kvinnor i länder med ett tydligt modernt könsgap.

På samma spår som de attitydmässiga förklaringarna ligger teorin kring att det moderna könsgapet beror på något som exempelvis Johannes Bergh (2007) kallar feministisk medvetenhet (*feminist consciousness*). Bergh gör en undersökning av tre länder, USA, Norge och Nederländerna; och menar att i åtminstone Norge och USA har konceptet feministisk medvetenhet så stor förklaringskraft att det uttraderar variabeln kön nästan helt (Bergh, 2007:251). Bergh mäter feministisk medvetenhet på en individuell nivå genom bland annat inställning till könsroller, kvinnorörelser, abortfrågor och även könskvotering. Resultatet av denna studie blev att en feministisk medveten man har högre sannolikhet att vara vänster än en icke-medveten kvinna, åtminstone i en del av länderna (Bergh, 2007:238). Frågan om feministisk attityd som skiljelinje mellan män och kvinnor är dock ingen helt ny tes. Det är även något som har drivits länge av bland annat Vicky Randall (1982), som menade att detta länge varit grunden till eventuella skiljelinjer mellan könen.

En annan teori är att vad som förklarar könsgapet är män och kvinnors olika politiska attityder. Med detta menas både gentemot ekonomi, militär och sociala förmåner, men även frågor som miljö, kvinnorörelser och liknande (Bergh, 2007:239). Den överhängande åsikten här är dock att dessa skillnader försvinner när man kontrollerar för bakomliggande variabler. Särskilt mycket utrymme kommer därför inte ägnas åt denna teori, eftersom den kan sägas gå in i både socioekonomi, kulturella teorier och attitydmässiga värderingar.

2.2.4 Kontextuella förklaringar

Något som har väckt mycket intresse inom forskningen kring könsgap är just jämförelsen mellan länder och kontexter. En vid ambition har funnits att försöka finna eventuella övergripande förklaringar av könsgap mellan länder och inte bara i ett specifikt land.

Denna jämförelse över länder är inte minst något som Inglehart & Norris (2000) gör i sin studie, och flera efter dem. Just Inglehart & Norris med sin ”the development theory” delar in och undersöker länder i tre olika kategorier, industrialiserade/utvecklade, post-

kommunistiska och utvecklingsländer (Inglehart & Norris, 2000:451). Självklart finns många problem med en sådan uppdelning och de olika begreppens innebörd, men själva temat att jämföra länder och kontextuella faktorer är något som många har efterföljt. Nathalie Giger (2009) är en av forskarna som har fokuserat mycket på att utveckla denna teori. Hon driver bland annat tesen att social modernisering är en viktig kontextuell faktor som gör att kvinnor är mer vänster än män, och som en del av detta även andelen kvinnor på arbetsmarknaden som en stark variabel till en förändring i röstning (Giger, 2009:475).

Även Abendschön & Steinmetz (2014), som vilka i sin studie jämför EU-länder har med en kontextuell dimension där många faktorer såsom nationellt valsysteem, generellt ekonomiskt klimat, och även här andel kvinnor på arbetsmarknaden, mäts och jämförs. Resultatet bekräftade i stort än en gång Inglehart & Norris development theory, att länder med långtgående sekularisering och andra moderniseringsprocesser uppvisar en högre tendens av det moderna könsgapet (Abendschön & Steinmetz, 2014:339). Dock finns det även länder som avviker från denna tendens, har en hög grad av demokrati och modernisering och där det traditionella könsgapet istället finns kvar.

En kontextuell teori handlar mer om landet i frågas ekonomi och arbetsmarknadsmässiga klimat. En del väljer att mäta ekonomi i form av BNP per capita för att se skillnader, medan andra även väljer att lägga till statens och invånarnas inställning till ekonomi. I detta ingår bland annat hur mycket staten lägger på, och vad invånarnas inställning är till exempelvis barnomsorg och andra sociala förmåner (Abendschön & Steinmetz, (2014:329). Här kan man även knyta an till Oscarsson & Wängnerud (1996) och teorin om att kvinnor som anställda eller mer beroende av offentlig sektor skulle vara mer vänster.

Tidigare forskning har även använt nationellt valsysteem som en kontextuell förklaring, om systemet är proportionellt, blandsystem eller majoritetssystem (Abendschön & Steinmetz, 2014:238). Detta mått har dock visat sig tillföra mest då studien behandlar vilket parti respondenterna röstar på, eftersom valsysteem ofta påverkar hur många partier som finns i systemet. Det har även visat sig mer betydelsefullt när andel kvinnor representerade mäts och används som en förklaringsfaktor, då även detta ofta påverkas av valsysteem (Abendschön & Steinmetz, 2014; Bergh, 2007).

Överlag visar forskningen en viss betydelse av politisk kontext, och är därför intressant att kontrollera för. Hur denna kontext mäts kan göras på flertalet olika vis, som redogjort för ovan. Jag har valt att använda demokrati som mått på detta, eftersom det fångar in många aspekter och gör att man slipper komplicerade klassificeringar av länder och istället kan använda sig av etablerade mått. Grad av demokrati och demokratiska/odemokratiska länder har även använts i tidigare studier eftersom det har visats vara en viktig kontrollvariabel som kan påverka samband (Abendschön & Steinmetz, 2014).

2.3 Utgångspunkter & syfte

Som framgår av det teoretiska ramverket har en extensiv forskning undersökt frågan om det moderna könsgapet. Forskning dels kring orsakerna till övergången från det traditionella (Inglehart & Norris, 2000; Giger, 2009) men även kring orsaker till tendensen i sig (Bergh, 2007; Abendschön & Steinmetz, 2014; Emmenegger & Manow, 2014). Det har gjorts både inomstatliga och gränsöverskridande jämförelser men trots detta finns ännu inget samstämmigt svar.

Genom en statistisk analys kommer studien med utgångspunkt i det teoretiska ramverk som redogjorts för ovan försöka undersöka vilka faktorer som kan förklara variansen som finns mellan individer gällande könsgapet. Studien kommer även kontrollera för kontextuella förklaringar för att se om de socioekonomiska och attitydmässiga förklaringarna håller även för en sådan kontroll. Jämförelsen kommer göras mellan länder i Europa eftersom det är framför allt här och i USA som tendensen uppvisats.

Syftet blir således först undersöka hur könsgapet i Europa ser ut. Sedan att genom förankring i tidigare forskning se vilka individuella socioekonomiska och attitydmässiga faktorer som kan tänkas förklara om/att kvinnor är mer vänster. Syftet är även att undersöka om dessa förklaringar är robusta även under kontroll för en rad kontextuella faktorer. Som en avgränsning kommer inte kulturella faktorer såsom de är nämnda i ramverket finnas med i den statistiska studien.

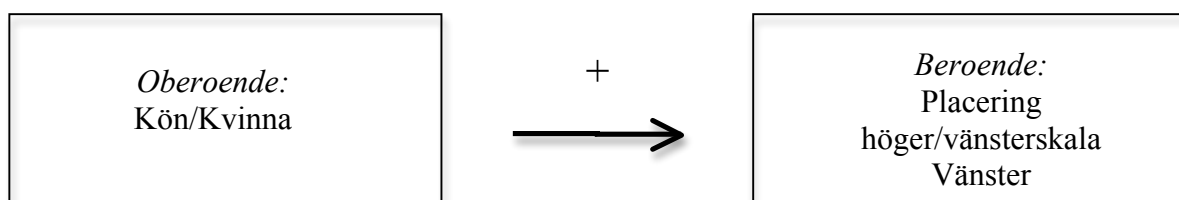
Istället kommer exempelvis religion mätas som en attitydmässig fråga, då detta är en faktor som även borde variera till stor del bland personer i ett givet land (Sundström & Stockemer, 2015). Modernisering kommer mätas genom kontextuella variabler som ekonomisk

utveckling, och andel kvinnor på arbetsmarknaden. Graden av demokrati mäter ett lands politiska kontext.

2.4 Hypoteser

För att genomföra studien och knyta an till syftet kommer nedan framställas ett antal hypoteser som rör förklaringsfaktorer till vad det moderna könsgapet beror på. Utgångspunkt är att det moderna könsgapet finns, som modell ett visar nedan, även om detta också är något som kommer testas. Sedan kommer ett antal hypoteser presenteras och motiveras, för att avslutas med en modell gällande alla variabler som används.

Modell 1:

Kommentar: Modellen visar grundantagandet för studien, att vara kvinna har ett positivt samband med att placera sig mer till vänster på en subjektiv vänster-högerskala.

(1) Socioekonomiska faktorer, såsom inkomst, utbildning och eventuell arbetslöshet påverkar hur man väljer att placera sig själv på en vänster-högerskala.

Denna hypotes grundar sig i forskningen kring att de socioekonomiska faktorerna hade mer förklaringskraft till det traditionella könsgapet, och mindre för det moderna (Giger, 2009:474). Som nämnts i det teoretiska ramverket tidigare har socioekonomiska faktorer fått mycket utrymme inom forskningen tidigare, dock har inte dessa faktorer hållt för att förklara hela sambandet, vilket gör dem intressanta att både ha med för kontroll, men dels även utmana.

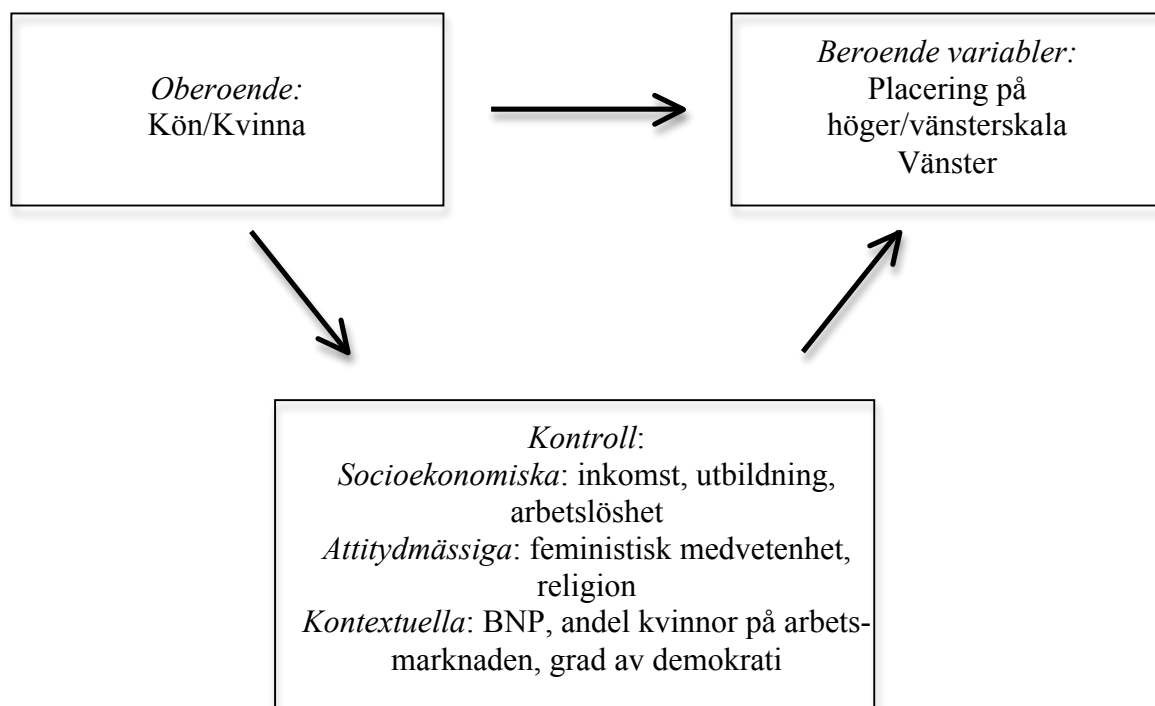
(2) Attitydmässiga faktorer, såsom feministisk medvetenhet och religion påverkar hur man väljer att placera sig själv på en vänster-högerskala.

Senare forskning, såsom Bergh (2007), visar att attitydmässiga faktorer till och med hade så mycker påverkan i USA att det inte längre fanns något könsgap. Bergh såg även denna tendens i länder i Europa, dock något svagare, vilket gör det intressant att undersöka vidare.

Även religion har bevisats ha stark förklaringskraft i tidigare forskning, och vara den dominerande orsaken till varför kvinnor väljer att rösta på partier som kan vara rena motståndare till många viktiga jämställdhetsfrågor, speciellt i södra Europa (Emmenegger & Manow, 2014:185).

(3) *Attitydmässiga faktorer kan ha en övergripande förklaringskraft oberoende av kontextuella faktorer såsom BNP, andel kvinnor på arbetsmarknaden och grad av demokrati.* Att kontrollera för kontextuella variabler gör att resultaten kan generaliseras i större utsträckning. Detta har även varit fokus för flertalet tidigare studier med samma syfte. Hypotesen att attitydmässiga faktorer kan ha en övergripande förklaringskraft grundar sig i tidigare studiers uppmärksammande av just feministisk medvetenhet, attityder och religion, som tidigare nämnts (Bergh, 2007; Emmenegger & Manow, 2014).

Modell 2:

Kommentar: Modell två innehåller även kontrollvariabler för att se vilka faktorer som kan förklara det moderna könsgapet. Här är även de kontextuella faktorerna med för att se vilka förklaringar som håller för denna typ av kontroll.

3. Metod och material

3.1 Urval och material

Eftersom syftet är att undersöka könsgapet i Europa och dess orsaker har, som tidigare nämnts, data från European Social Survey använts. Eftersom Europa i sig kan vara ett svårdefinierat område med olika omfattningar gjordes avvägningen att utgå ifrån de länder som varit med European Social Surveys undersökningar (ESS, 2008). Totalt ingår 36 länder i urvalsbasen (se appendix 1), dock är inte alla länder med varje år. Studien kommer utgå ifrån data från runda nummer 4, genomförd år 2008 (ESS, 2008). Varje runda innehåller ett antal standardfrågor som är likadana varje runda, sedan finns det även två varierande kategorier varje år. Att valet föll på att undersöka just år 2008 beror just på dessa varierande kategorier. Avvägningen som gjordes var mellan det senaste året för att få mest aktuell data (men med färre länder och frågor), och det år som hade kategorier med frågor som passade för att operationalisera mina frågor i möjligare mån. Valet föll på det sistnämnda eftersom det kommer leda till att frågeställningen besvaras och syfte uppnås. Jag ska inte heller inte göra en undersökning över tid och därför ser jag det inte som ett problem att undersökningen har några år på nacken.

3.2 Design

Eftersom undersökningen går ut på att undersöka ett relativt stort urval med många analysenheter och stor variation inom dessa, kommer en statistisk metod användas. Eftersom även mängden data i denna undersökning är stor, med både många respondenter, och med flera olika nivåer av analys, är statistisk analys att föredra (Ekengren & Hinnfors, 2012:80). En stor fördel med just statistisk analys i ett fall som detta är att det går att kontrollera det teoretiska sambandet för många olika variabler och på ett systematiskt sätt utesluta vissa förklaringar, eller förstärka vikten av andra (Ekengren & Hinnfors, 2012:81).

Valet av studiens design och metod får även stort stöd i tidigare genomförda studier (se exempelvis: Norris & Inglehart, 2000; Abendschön & Steinmetz, 2014; m fl.). Eftersom det övergripande intresset i denna studie, och andra av dess sort, är att försöka finna generaliserbara resultat som kan säga något om verklighetens förhållande blir det rimligt att försöka ha så stort och representativt urval som möjligt. Gällande dessa premisser följer valet på statistisk analys naturligt.

Eventuell problematik med att välja en statistisk studie uppbyggd på redan existerande data är att operationaliseringar kan bli lidande eftersom frågorna redan är färdigutformade, och kanske inte passar ens egen studie fullt ut. Detta speciellt om man vill undersöka variabler som inte ses som ”vanliga” förklaringsfaktorer. I detta övervägande tyckte jag dock att fördelarna, såsom att urvalet är väldigt mycket större och antalet deltagande respondenter är betydligt fler än om en egen datainsamling hade genomförts, är överhängande. Detta val är även det vanliga i liknande studier, eftersom data från exempelvis World Value Survey, eller European Social Survey, har utarbetats under lång tid och på många sätt kan ses som mycket tillförlitlig. Eftersom studien inte heller innehar frågor som kan anses som speciellt känsliga eller som att ett speciellt politiskt korrekt svar förväntas undviks problemet med ”social desirability bias”, där respondenten svarar det den tror att enkäten vill ha.

3.3 Variabler

För att operationalisera variablerna har jag använt frågor använda i Europeans Social Survey och alla går att återfinna i frågeformuläret från runda fyra (ESS 2008). Nedan kommer variablerna redovisas och motiveras med hjälp av övervägningar och hänvisningar till tidigare studiers tillvägagångssätt. Överlag har valet fallit på att operationalisera variabler likt tidigare studier har gjort, eftersom detta generellt sett ger en god empirisk validitet.

3.3.1 Beroende variabel

Den beroende variabel som undersöks är variansen inom är individers ideologiska ståndpunkt/politiska preferenser, och i detta fall fokus på att vara vänster eller ”leftwing”. Som tidigare nämnt finns det en viss variation i hur detta begrepp används och tolkas, vilket kommer diskuteras nedan. En del tidigare forskning har använt sig av begreppet ”the gender vote gap” för att det är just röstning man vill mäta för att det ska vara intressant för en utomvetenskaplig anknytning, och även för att göra det mindre abstrakt (Inglehart & Norris, 2000; Bergh, 2014; Emmenegger & Manow, 2014). I valet kring operationaliseringen av den beroende variabeln fanns det en del övervägningar att göra. Alternativen var antingen partitillhörighet eller självskattning på skala vänster till höger. Problemet med en användning av partitillhörighet är att det självklart varierar mellan de olika europeiska partierna vilka som finns och även vilka som räknas som vänster/höger. Detta problem hade gått att undvika genom att använda den officiella skattningen av europeiska partier (Party Manifesto Project, 2015) och väga in detta. Med tanke på studiens syfte och omfattning valde jag dock istället

att använda mig av det sistnämnda alternativet. En självskattning på vänster-högerskala kommer sålla bort problematiken med de olika partierna och även räcka för att uppnå uppsatsens syfte. Flertalet tidigare studier använder en liknande operationalisering, och de som har använt sig av båda sätten (både självuppskattningsskala och partier) har funnit att dessa överensstämmer till stor del (Abendschön & Steinmetz, 2014; Bergh, 2007).

Dock finns det även forskning som visar på problematiken med även en sådan typ av självuppskattningsmätning. Jelen, Thomas & Wilcox (1994) driver exempelvis tesen att skillnaden i kvinnor och mäns olika vänster- och högerskattning kan bero på att kvinnor och män uppfattar skalan olika. Enligt författarna ovan verkar kvinnor förstå skalan mer som att det handlar om konservativa och kulturella värden, medan män ser det mer som ekonomi och liknande, och författarna ifrågasätter om det verkligen finns en skillnad i abstrakt ideologi (Jelen et al. 1994:171). Även om detta kan vara en invändning mot att använda självplacering på en vänster-högerskala kan det ändå sägas vara ett bra mått i just denna undersökning. Detta eftersom det är det mer subjektiva ”vänster” som undersöks och inte en specifik partitillhörighet. Dock kan det självklart diskuteras hur väl detta kan generaliseras till röstningsbeteende, vilket kan vara relevant för framtida användning av studien.

Frågan lyder som följande: *Inom politik talar folk ibland om ”vänster” och höger”. ././ Var skulle du placera dig själv på denna skala?* Skalan går från 0-10, där 0 i detta fall är längst till vänster och 10 längst till höger.

3.3.2 Oberoende variabel

Den huvudsakliga oberoende variabel som jag är intresserad att undersöka effekten av är könstillhörighet. Det kausala sambandet som skall undersökas är alltså om att vara kvinna leder till att man är mer vänster, och om sambandet kvarstår även när man kontrollerar för ett antal variabler. Studien kommer inriktas på på just kvinna och kommer därför att använda kön som en binär variabel, där kvinna kodas som 1 och man som 0. Något man kan se som en svaghet med ESS-datan är att de enda svarsalternativen är de två binära könen (till skillnad från exempelvis SOM-undersökningar som även har svarsalternativet ”annat”). Människor som definierar sig som något annat än de två binära faller i detta fall bort i undersökningen vilket självklart är en brist. Dock, eftersom fokus för undersökningen är de som har kryssat i för ”kvinna” och inte alla kön, så borde det inte påverka undersökningen internt, utan snarare generaliserbarheten för alla människor i ett senare skede.

3.3.3 Kontrollvariabler

För att finna relevanta kontrollvariabler har mycket inspiration inhämtats från tidigare forskning för att finna vad som behöver undersökas vidare och kontrolleras, för att få valida resultat. Kontrollvariablerna är indelade i tre kategorier; socioekonomiska, attitydmässiga och kontextuella variabler. De olika kategorierna kommer läggas på efterhand i analysen men inbördes analyseras tillsammans.

Socioekonomiska variabler:

Överhängande i tidigare studier har varit att kontrollera för sociala eller socioekonomiska variabler (se exempelvis: Norris & Inglehart, 2000; Bergh, 2007; Jelen et al. 1994). Operationaliseringen av den socioekonomiska variabeln har skett till frågan om inkomst, utbildning och erfarenhet av arbetslöshet. Denna operationalisering motiveras med hjälp av återkommande frekvens av just dessa frågor i tidigare studier. Att ta alla tre gör även att det blir en relativt heltäckande bild av begreppet och därmed god validitet. Frågorna lyder som följer: *Inkomst: Välj det som bäst beskriver ditt hushålls totala inkomst, efter skatt, från alla olika inkomstkällor.* Alternativen ligger på en skala från 1-10 där varje steg är 10% av befolkning i landet. Denna typ av skala gör självklart att skalstegen inte blir helt proportionerliga men förmodligen det bästa alternativet eftersom inkomstnivåerna i de olika länderna är väldigt olika, och därför skulle även det bli missvisande.

Utbildning: Vad är den högsta nivån av utbildning du har genomfört? En skala på sju steg där de olika benämningarna varierar mellan olika länder, dock är 0 alltid lägst och 6 alltid högst. På samma sätt som inkomst är inte denna skala helt lik länderna emellan, och inte heller med exakt lika stora steg inom skalan. Denna brist kan dock kompenseras för genom att båda skalorna är stigande och på så sätt kan säga något om ett lands inbördes socioekonomiska ordning och placering. Annars skulle exempelvis alla i Sverige rankas högre socioekonomisk än i exempelvis Bulgarien, trots att den ”översta” tio procenten av befolkningen i Bulgaren förmodligen ser på sin socioekonomiska status som betydligt högre än låt säga några från mellanskiktet i Sverige.

En annan viktig variabel för socioekonomisk status är involvering på arbetsmarknaden. Först föll valet på frågan kring vilken typ av sektor respondenten har anställning inom, just eftersom frågan kring offentlig sektor och beroendet utav denna har varit en förklaringsfaktor till könsgapet tidigare. Dock blev denna typ av operationalisering problematisk eftersom den inte går att rangordna på ett tydligt sätt. Att mäta någons socioekonomiska status genom en

värdering av anställningssektor bygger mer på individuella värderingar om vad som är högt och lågt, snarare än den objektivitet som är önskvärd. Istället föll valet på frågan kring arbetslöshet; *Har du någonsin varit arbetslös och sökt efter jobb i en period längre än tre månader?* Där svarsalternativen är ja (kodat som 1) och nej (kodat som 0). En längre period av oönskad arbetslöshet kan på många sätt bättre mäta socioekonomisk status än anställningssektor, just eftersom det önskvärda i detta fall är mer objektivt tydligt för alla.

Attitydmässiga variabler

De attitydmässiga variablerna kommer mätas genom frågan om religiösitet och genom konceptet feministisk medvetenhet. Religion har tidigare visat sig vara en viktig förklaringsfaktor tidigare (Emmenegger & Manow, 2014), och är därför intressant att ha med som kontroll i även denna studie. Denna variabel operationaliseras genom frågan; *Oavsett om du tillhör någon specifik religion, hur religiös skulle du säga att du är?* Där skalan innebär att 0 inte religiös alls, och 10 väldigt religiös.

Gällande konceptet feministisk medvetenhet är detta något som kanske inte skulle ge så mycket tillförlitlighet till svaren om det frågades om rätt av, då det skulle kunna ge ett social desirability bias (som tidigare nämnt). Många skulle säkert se det som det politiskt korrekta svaret att vara för jämställdhet, medan i praktiken många tycker motsatsen. Istället har tidigare studier mätt detta genom att ställa olika frågor som kan sägas mäta ungefär samma sak. Exempel på frågor som har använts tidigare är inställning till kvinnor på arbetsmarknaden, till abort, till könsroller och liknande (Abendschön & Steinmetz, 2014). Jag har valt att använda mig av påståendena: *Kvinnor borde vara beredda att skära ner på jobb för att ta hand om familj* och; *När det är ont om jobb borde män ha större rätt att få dem än kvinnor*. Svarsalternativen i svarsformuläret går mellan 1 = håller starkt med, och 5 = håller inte alls med. Ett lågt värde ger alltså låg feministisk medvetenhet och ett högt värde hög medvetenhet. Dessa frågor har jag valt att omvandla till ett aggregerat index. Ett index är i detta fall tillämpligt eftersom frågorna är valda och operationaliserade för att mäta samma sak, och tillsammans skulle kunna bidra till större tillförlitlighet. Det gör även analysen och resultatredovisningen något lättare när det bara finns en sammanslagen variabel (Sirkin, 2006:71).

De båda variablerna visade ett Cronbach's Alpha och korrelation på 0.63. I detta fall är ett så högt värde som möjligt optimalt men över 0.6 brukar ses som en godtagbar nivå för att göra

ett index, även om över 0.7 brukar vara att föredra (Pallant, 2010). I skapandet av indexet omvandlades skalan till att gå mellan 0 och 4 (fortfarande fem skalsteg).

Kontextuella variabler:

Gällande kontextuella variabler kommer dessa att operationaliseras genom BNP per capita, grad av demokrati, och andel kvinnor på arbetsmarknaden. Här har jag dels inspirerats av tidigare författare (Inglehart & Norris, 2000; Abendschön & Steinmetz, 2014) men dels gjort vissa avgränsningar. En av de mest kända studierna, som tidigare nämnts, är Inglehart & Norris, som gällande sina kontextuella variabler använder ”typ av länder”. Detta kan på många sätt vara problematiskt eftersom man nog måste motivera avgränsningarna mellan de olika typerna. De mått som valts mäter även begrepp som Inglehart & Norris använder, såsom utveckling. Ett land med ett högt BNP, hög grad av demokrati och även hög andel kvinnor på arbetsmarknaden är med största trolighet även ett land med hög grad av modernisering och utveckling. Det finns även en relativt stor variation på dessa tre mått mellan länderna i Europa, vilket gör dem till intressanta kontextuella variabler att kontrollera för. Alla data kommer från 2008 så att den ska stämma överens med datan från European Social Survey.

Gällande datainhämtning har stora och erkända institutioner valts för att förhoppningsvis få så tillförlitlig information som möjligt. Eftersom BNP per capita är objektiva siffror finns det inte så många olika sätt att mäta det på, i detta fall är datan hämtad från världsbankens data över världens länders BNP år 2008 (World Bank, 2008).

Demokrati däremot är ett betydligt luddigare begrepp som kan mätas på många olika sätt. Valet här föll på information från Polity IV Project, som mäter demokrati på en skala mellan -10 till 10. Denna data används av en stor del forskare inom fältet, och anses vara mycket tillförlitligt eftersom det mäts med flera olika mått och även över tid, så att man kan se mönster. Exempel på mått som används för att skapa detta demokratiindex är institutionella kvalitéer, politiska gruppers aktivitet, möjlighet till politisk konkurrens och liknande (Center for Systematic Peace, 2014). Inom skalan betyder 10 full demokrati, 9 till 6 demokrati, 5 till 1 öppen anokrati, 0 till -5 stängd anokrati och -6 till -10 autokrati (Center for Systematic Peace, 2014).

Gällande andel kvinnor på arbetsmarknaden är siffrorna hämtade från United Nations Development Programme (2013) som årligen gör undersökningar gällande olika utvecklingsfrågor. Just kvinnors deltagande på arbetsmarknaden definieras och mäts här som *”Ratio of female to male of proportion of a country’s working-age population (ages 15 and older) that engages in the labour market, either by working or actively looking for work, expressed as a percentage of the working-age population”* (UNDP, 2013). Detta mått ger en bred överblick eftersom det inte bara mäter anställda, utan även de som söker efter jobb, således involvering på arbetsmarknaden överlag.

3.4 Analyismetod

Som analysmetod för studien använder jag mig av flernivåregressionanalys. Regressionsanalys i sig är i detta fall det förmodligen det mest effektiva och flexibla analysverktyget eftersom den gör det möjligt att använda dels olika typer av data, och även många olika variabler (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012:381)

Valet av flernivåregressionanalysen i denna studie beror på att undersökningen av variabler sker på olika nivåer. Dels individer som har besvarat frågor, men även kontextuella variabler som i olika kluster – nämligen landsgränser – påverkar förutsättningarna för dessa individer. Om man i detta fall skulle använda sig av vanlig regressionsanalys kommer förmodligen de kontextuella variabelernas signifikans att överskattas, då en sådan modell inte tar hänsyn till att observationerna är beroende av varandra (Garson, 2013:4). Eftersom alla från samma land, exempelvis Sverige, kommer få samma värde på de BNP, grad av demokrati och andel kvinnor på arbetsmarknaden, är observationerna inte oberoende av varandra, vilket är en förutsättning för regressionsanalysens tillförlitlighet (Garson, 2013:3). I denna studie, med syfte att kunna kontrollera för kontextuella variabler, är således flernivåregressionanalysen en rimlig analysmetod.

4. Resultat

För att besvara frågeställningen: *Existerar ett modernt könsgap i Europa och vilka faktorer kan förklarar den generella variansen mellan individer?* Samt uppnå uppsatsens syfte att kunna kontrollera för flera olika möjliga orsaksförklaringar kommer själva analysen ske i fyra steg. Först kommer en analys göras med endast den beroende variabeln, placering på vänster-högerskala, och den huvudsakliga oberoende variabeln kön. Därefter kommer socioekonomiska variabler läggas till i modell två, attityvmässiga variabler i tabell tre, och slutligen de kontextuella variablerna i modell fyra.

Resultaten kommer presenteras i en och samma tabell, innehållande fyra modeller som utökas efter hand, såsom beskrivet ovan. Tabellen följer på nästkommande sida med efterföljande diskussion av resultaten. En uppföljning och diskussion av hypoteserna och frågeställningens svar presenteras senare i analysdelen.

4.1 Tabell 1

Tabell 1: Effekterna av kön, sociala faktorer, attitydmässiga faktorer och kontextuella faktorer på en höger-vänster-självplaceringsskala

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
	Endast kön	Kön + socio-ekonomiska	Kön + socioek. + attitydmässiga	Kön + socioek. + attitydm. + kontextuella
Kön	-0.075** (0.021)	-0.068** (0.023)	-0.133*** (0.024)	-0.131** (0.040)
<i>Sociala</i>				
Utbildning	-	-0.074*** (0.010)	-0.024* (0.010)	-0.005 (0.025)
Arbetslöshet	-	-0.299*** (0.027)	-0.243*** (0.027)	-0.224*** (0.049)
Inkomst	-	0.048*** (0.005)	0.065*** (0.005)	0.069*** (0.011)
<i>Attitydmässiga</i>				
Religiösitet	-	-	0.114*** (0.004)	0.122*** (0.017)
Feministisk medvetenhet	-	-	-0.197*** (0.014)	-0.190*** (0.037)
<i>Kontextuella</i>				
BNP	-	-	-	0.000 (0.000)
Grad av demokrati	-	-	-	-0.017 (0.044)
Andel kvinnor på arbetsmarknaden	-	-	-	1.581* (0.603)
Intercept	5.241*** (0.075)	5.291*** (0.086)	4.963*** (0.087)	3.534*** (0.545)
Log likelihood	211 777	155 308	150 709	150 038
N (individer)	34563	34563	34563	34563
N (länder)				29

Kommentar: Siffrorna är de standardiserade betakoefficienterna som representerar påverkan av de oberoende variablerna på den beroende variabeln "Självplacering på en höger-vänsterskala" (0=vänster, 10=höger).

Siffran inom parentes är standardavvikelsen. *p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Variablerna är mer noggrant beskrivna i metodavsnittet.

Källa: European Social Survey, 2008.

4.2 Diskussion av resultat

Modell 1:

Modell ett, som endast mäter den oberoende variabelns effekt på den beroende, kan sägas bekräfta första delen i frågeställningen, om det finns ett könsgap i Europa. Detta bekräftas genom det bivariata sambandet ovan. Även om variabelns b-koefficient och därmed påverkan på vänster-högerskalan är relativt låg visar den ändå att kvinnor över Europa är något mer vänster än män. Eftersom skalan går från 0 till 10 betyder alla negativa koefficienter en förflyttning till vänster. Även om siffran här, -0.075 är relativt låg, visar det att kvinnor överlag är mer vänster än män. Sambandet är statistiskt signifikant och går därför att förlita sig på som utgångspunkt för senare analyser. Självklart kan denna siffra ha påverkats av att alla länder är "ihopslagna" till en grupp, där variansen på det moderna könsgapet förmodligen är stor inom gruppen. Skulle en analys presenteras land för land skulle förmodligen tendensen bli större i många länder, och eventuellt inte finnas alls i andra. Att alla länder i denna analys "slås ihop" motiveras dock med att syftet är att finna förklaringar som är giltiga även efter kontroll för kontextuella variabler. Kontrollen för kontextvariabler (i modell fyra) kommer därmed kompensera för en del av skillnaderna länder emellan.

Värdet "Log likelihood" är ett mått likt r^2 adjusted, som används vid flernivåregressionsanalys för att se hur mycket av hela sambandet som just denna modell förklarar. Desto närmare 0 värdet är, desto mer förklarar modellen. Värdet är även beroende av N, så man behöver inte bli allt för avskräckt av ett högt värde, som i detta fall där även N är högt. Dock kan vi förvänta oss att värdet ska sjunka desto fler variabler vi lägger till i analysen.

Modell 2:

I modell två, där de socioekonomiska kontrollvariablerna är tillagda i analysen, kan vi utläsa att dessa har del av förklaringarna till könsgapet. Överlag så minskar effekten av kön något när man adderar de socioekonomiska variablerna, vilket gör att man kan säga att dessa variabler har förklaringskraft, dock lite olika mycket. Alla variabler ligger även på en hög statistisk signifikansnivå vilket gör att vi kan uttala oss om att resultaten faktiskt betyder något och har påverkan. För att säga lite om de olika variablerna individuellt kan man utläsa att inkomst har en positiv B-koefficient, vilket visar på att personer med högre inkomst tenderar att positionera sig mer till höger på skalan, vilket inte var en oväntad effekt.

Gällande utbildning kan vi här utläsa att utbildning har fått en negativ B-koefficient, vilket innebär att även för kontroll för utbildningsgrad är kvinnor mer vänster. Starkast effekt visar variabeln kring arbetslöshet, ett relativt högt negativt värde vilket säger att ett ja-svar på att ha varit arbetslös de senaste tre månaderna gör att man förflyttar sig till vänster på skalan. Dock får vi komma ihåg att detta är en ja/nej variabel (dummyvariabel), där koefficienten förklarar hela sambandet och inte ska multipliceras med något skalvärde.

I denna modell har även log. likelihood-värdet sjunkit en hel del, vilket innebär att denna modell förklarar mer än föregående, dock kan den fortfarande bli mycket lägre vilket gör att de socioekonomiska variablerna inte förklarar hela sambandet.

Sammanfattningsvis kan sägas att tillägget av socioekonomiska faktorer minskar effekten av kön något på placeringen på vänster-högerskala. Hög utbildning och erfarenhet av arbetslöshet gör att förflyttning sker till vänster, medan högre inkomst ger en förflyttning till höger på skalan. En exempelperson här skulle kunna vara en kvinna, med lägsta formen av utbildning, tillhörande lägsta tio procenten i landet inkomstmässigt, och även med erfarenhet av arbetslöshet skulle få ett en placering på skala på 4.972^2 , att jämföra med konstanten 5.291.

Modell 3:

Modell tre, där de attitydmässiga variablerna religiösitet och feministisk medvetenhet adderades till modellen, förstärker effekten av kön till skillnad från modell två. Skillnaderna är inte jättestora men har en hög statistisk signifikansnivå, vilket visar att resultaten är tillförlitliga. Vi kan därmed se att könsgapet finns kvar trots kontroll för både socioekonomiska och attitydmässiga kontroller.

Gällande de socioekonomiska variablerna minskar utbildningsvariabelns effekt och även statistiska signifikans relativt mycket vid tillägget av attitydmässiga faktorer, vilket innebär att denna variabel inte längre har lika mycket förklaringskraft. Erfarenhet av arbetslöshet visar på en liten minskning, medan inkomstvariabelns B-koefficient istället ökar något, dock är detta relativt små förändringar.

---

² 5.291 (konstant) $- 0.068$ (kön) $- (0.074 \times 0)$ (utbildning) $- 0.299$ (arbetslöshet) $+ (0.048 \times 1)$ (inkomst) = 4.972

Variabeln religiösitet visar en hög signifikansnivå, och visar sig även ha stark effekt på placering på vänster-högerskalan. Eftersom denna skala går mellan 1 (inte alls religiös) och 10 (väldigt religiös), visar detta att en väldigt religiös person förflyttar sig mer än ett helt steg på skalan till höger. Även om könsvariabeln i denna modell steg något, så att vara kvinna minskar högerplaceringen något, blir effekten av att vara religiös fortfarande mycket stark.

Gällande feministisk medvetenhet är indexet, som tidigare nämnt, kodat från 0 till 4. En person som håller med starkt om att kvinnor ska skära ner på jobb för att ta hand om familj, och även om att män har större rätt till jobb när det är brist på dem, får värdet 0. Detta gör att effekten försvinner, och endast variabeln kön finns kvar, alltså en placering längre till vänster om man är kvinna. En person som inte alls håller med något av påståendena i indexet får värdet 4, vilket gör att värdet blir 0.788 (-0.197x4), alltså en stor förflyttning till vänster.

Log. likelihood-värdet sjunker i denna modell ytterligare, vilket gör att denna modell förklarar ännu mer av sambandet, dock fortfarande inte det totala sambandet.

För att lägga till denna information till vår exempelperson kvinna med låg utbildning, låg lön och erfarenhet av arbetslöshet är även denna person väldigt lite religiös (1) och feministiskt medveten (4). Personen får här en placering på skalan på 3.983³ jämfört med konstanten 4.968.

Modell 4:

Modell fyra lägger till och kontrollerar för kontextuella variabler (BNP, andel kvinnor på arbetsmarknaden och demokrati) på en ny nivå för att se variationen på nivå 1-variablerna (kön, socioekonomiska och attitydmässiga). Vad vi kan se är att effekten av kön stannar på ungefär samma nivå som tidigare modell. Signifikansnivån gällande könsvariabeln minskar något, men är dock fortfarande statistiskt sett hög. Detta visar att vi kan säga att det finns ett könsgap i Europa, trots kontroll för olika variabler, nu till sist för kontextuella variabler.

Gällande både de socioekonomiska och de attitydmässiga variablerna kan vi se att alla förutom utbildningsvariabeln behåller sin statistiska signifikans. Detta innebär att utbildning inte har särskilt mycket påverkan på placering på skalan längre, och inte behöver tas hänsyn

---

³ 4.968 (konstant) – 0.133 (kön) – (0.024x0) (utbildning) – 0.243 (arbetslöshet) + (0.065x1) (inkomst) + (0.114x1) (religion) - (0.197x4) (feministisk medvetenhet) = 3.983

till längre. Både inkomst, arbetslöshet, religiositet och feministisk medvetenhet ligger alla på ungefär samma nivå som i tidigare modell med hög signifikans. De kontextuella variablerna BNP och grad av demokrati visar ingen statistisk signifikans någon av dem, vilket visar att de andra variablerna håller för kontroll för även kontext.

Andel kvinnor på arbetsmarknaden är den kontextuella variabel som faktiskt visar signifikans och därmed betydelse för sambandet. Denna variabel uttrycktes som en ratio, andel kvinnor i jämförelse med män. Lika många kvinnor som män på arbetsmarknaden hade här betytt ett värde på 1 (dock inget land som ligger på denna nivå). För att räkna ut denna variabels påverkan får vi därmed ta B-koefficienten multiplicerat med enskilt lands värde (se appendix).

Sammanfattningsvis finns det ett signifikant könsgap trots kontroll för kontextuella variabler, där både socioekonomiska och attitydmässiga variabler behåller sin relevans.

5. Analys och slutsatser

5.1 Analys

Existerar ett modernt könsgap i Europa och vilka faktorer kan förklarar den generella variansen mellan individer?

Först och främst, kan man säga att det ursprungliga sambandet är bekräftat och den första delen av frågeställningen är besvarad. Det existerar ett modernt könsgap även i Europa, länderna sammanslagna, även efter kontroll för ett antal variabler.

För att återgå till tidigare framlagda hypoteser går det att utläsa att den första, gällande att socioekonomiska faktorer påverkar hur man väljer att placera sig på en vänster-högerskala kan sägas besannas. Vad som dock tåls att kommenteras är att även om både inkomst, utbildning och erfarenhet av arbetslöshet har visat sig ha betydelse, räcker inte dessa variabler för att förklara hela orsakssambandet.

För att återknyta till tidigare forskning är ett vanligt antagande att lägre socioekonomisk status har en positivt korrelation med vänsterröstande, och att detta är en förklaring till att

kvinnor oftare är vänster (Bergh, 2007:237). Med tanke på resultaten ovan skulle denna teori kunna bekräftas ytterligare genom min studie. Vad tidigare forskning även tagit upp är att socioekonomi har låg förklaringskraft för det moderna könsgapet, vilket även det kan bekräftas. Dock har en del studier (Jelen et al. 1994; Bergh, 2007) funnit att i vissa länder går de socioekonomiska faktorerna att räkna bort nästan helt, det antagandet stärker dock inte min studie, de socioekonomiska faktorerna måste fortfarande tas i beaktning.

De attitydmässiga faktorerna både i tidigare studier och i denna undersökning visat sig vara starka förklaringsfaktorer till placering på skalan. Religion hade ett starkt samband med högerpositionering, medan feministisk medvetenhet istället hade korrelation med vänster. Även om dessa faktorer förklarar mer än exempelvis socioekonomiska variabler, kan man inte säga att de förklarar hela sambandet eftersom effekten av kön fortfarande finns kvar. Med tanke på ett fortfarande relativt högt log-likelihood-värde visas det att det kan krävas fler kontroller för andra variabler för att kunna säga att det finns något bestämt som orsakar det moderna könsgapet.

För att kontrastera till tidigare studier även här, exempelvis Bergh (2007), som menade att i vissa länder försvann effekten av kön nästan helt när man kontrollerade för feministisk medvetenhet. Denna tes får inte stöd i min studie, könsskillnaderna finns kvar och kan inte förklara sambandet helt. Vi kan ändå säga att hypotesen besannas, attitydmässiga förklaringar påverkar var personer placerar sig på en vänster-högerskala.

Gällande den tredje hypotesen, att de attitydmässiga variablernas förklaringskraft håller även för kontroll för kontextuella variabler, kan bekräftas. Genom, som tidigare nämnt, de kontextuella variablerna inte visade sig vara statistiskt signifikanta visar det sig att de inte inverkar på modellen överlag, och det finns istället orsaker som är generella trots landsgränser. Den enda av de kontextuella variablerna som visade sig signifikant var andel kvinnor på arbetsmarknaden. Detta skulle kunna kopplas till att just denna variabel kan ses som ett tydligt mått på både modernisering och på feministisk framgång i landet i fråga, två aspekter som inom tidigare forskning har visat sig betydelsefulla för att förklara det moderna könsgapet.

Intressant att analysera är effekten av variabeln köns variation mellan de olika modellerna. Genom att lägga till socioekonomiska variabler minskar effekten av kön, för att sedan öka

igen när attitydmässiga och kontextuella variabler läggs till i analysen. Detta innebär att en del av samvariationen mellan kvinnor och vänsterplacering handlade om socioekonomiska förklaringar. När då hänsyn tas till detta minskar då könseffekten. Generell varians mellan individer kan således förklaras med både socioekonomiska som attitydmässiga faktorer, dock ej i sin helhet. Kontextuella faktorer kan inte förklara variansen.

5.2 Framtida forskning

Överlag kan sägas att trots flertalet kontroller kvarstår effekten av kön, vilket gör att det moderna könsgapet finns i Europa, och gör det intressant att fortsätta undersöka. Både socioekonomiska och attitydmässiga variabler har förklaringskraft, dock inte för hela sambandet vilket även det gör frågan till subjekt för vidare undersökningar. Eventuella ytterligare studier för att undersöka konceptet ”feministisk medvetenhet” skulle kunna göras, eftersom detta visade en tydlig påverkan, trots att bara två variabler slogs samman till index. Även fler attitydmässiga förklaringar, såsom attityd till miljö, ekonomi och liknande, skulle kunna testas, eftersom både religion och feministisk medvetenhet visade sig vara av stor vikt.

En annan ytterligare studie skulle kunna innehålla fler kontextuella variabler. Bara för att inte BNP, demokrati eller andel kvinnor på arbetsmarknaden förklarade detta samband betyder inte det att inga kontextuella variabler gör det. Eventuellt behöver andra, eller liknande fast jämförda på andra sätt kontrolleras för, för att kunna utesluta denna typ av variabler helt. Framtida forskning skulle även kunna undersöka om skillanden är större inom vissa sociala grupper, regioner eller olika typer av välfärdsstater.

5.3 Slutsatser

De slutsatser som går att dra av denna analys är att både socioekonomiska och attitydmässiga faktorer gör att sambandet mellan kön och placering på en vänster-höger skala blir svagare eller starkare. Hur mycket skiljer sig en del åt, men ingen av modellerna förklarar sambandet till den grad att könsvariabeln utesluts, vilket som tidigare nämnt gör att vi fortfarande kan kalla den skillnad som finns för könsgap.

De attitydmässiga faktorerna kan dock sägas vara bättre förklaringar, då både religiösitet och feministisk medvetenhet gav stark effekt. Vad som även kan konstateras är att trots kontroll för kontextuella variabler kvarstår sambanden. Hur en person placerar sig på en vänster-

högerskala påverkas både av både kön, socioekonomiska och attitydmässiga faktorer trots kontroll för vad som skulle kunna tänkas vara nationella skiljelinjer.

För att återknyta till inledningen, varför detta är intressant att undersöka, kan dessa resultat tolkas som att det finns övergripande förklaringar i Europa till varför kvinnor är mer vänster än män. Skulle detta samband och påstående underbyggas mer genom fler studier skulle detta kunna innebära, för att återknyta till Inglehart & Norris, att fler partier satsar på att vinna ”kvinnornas röster”, genom exempelvis jämställdhetsfrågor och fler kvinnor i politiken.

Källförteckning:

Abendschön, Simone & Steinmetz, Stephanie. (2014). The Gender Gap in Voting Revisited: Women's Party Preferences in an European Context. *Social Politics: International Studies in Gender, State and Society*, Vol 21, No 2, s. 315-344.

Bergh, Johannes. (2007). Explaining the Gender Gap: A Cross National Analysis of Gender Differences in Voting. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, Vol 17, No 3, s. 235-261.

Campell, Angus., Converse, Philip E., Miller, Warren E., Stokes, Donald E. (1960). *The American Voter*. Survey Research Center, University of Michigan. John Wiley & Sons, Inc. New York, London.

Center for Systematic Peace. (2014). *Polity IV Project*. Hämtad 2016-05-10 från: <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4x.htm>

Duverger, Marice. (1955). *The Political Role of Women*. Published by: UNESCO, Paris, France

Donley, T Studlar., McAllister, Ian., Hayes, Bernadette C. (1998). Explaining the Gender Gap in Voting: A Cross-National Analysis. *Social Science Quarterly*, Vol. 79, No. 4, s. 779-799.

Ekengren, Ann-Marie., & Hinnfors, Jonas. (2012). *Uppsatshandbok, hur du lyckas med din uppsats*. Lund: Studentlitteratur AB. Upplaga 2:3.

Emmenegger, Patrick & Manow, Philip. (2014). Religion and the Gender Vote Gap: Women's Changed Political Preferences from the 1970s to 2010. *Politics & Society*, Vol 42, No 2, s. 166-193.

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik., Wängnerud, Lena. (2012). *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Fjärde upplagan. Nordstedts Förlag.

European Social Survey. (2008). *ESS4 Source Main Questionnaire*. Hämtad 2016-04-20 från: http://www.europeansocialsurvey.org/docs/round4/fieldwork/source/ESS4_source_main_questionnaire.pdf

European Social Survey. (2008). *Integrated File Round 4*. Hämtad 2016-04-20 från:
http://www.europeansocialsurvey.org/download.html?file=ESS4e04_3&y=2008

Garson, David, G. (ed). (2013). *Hierarchical Linear Modeling, Guide and Applications*.
Thousand Oaks, California: Sage Publications Inc.

Giger, Nathalie. (2009). Towards a modern gender gap in Europe? A comparative analysis of
voting behavior in 12 countries. *The Social Science Journal*, 46, s. 474-492.

Inglehart, Ronald., & Norris, Pippa. (2000). The Developmental Theory of the Gender Gap:
Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science
Review*, Vol 21, No 4, s. 441-463

Jelen, Ted. G., Thomas, Sue., Wilcox, Clyde. (1994). The gender gap in comparative
perspective. Gender differences in abstract ideology and concrete issues in Western Europe.
European Journal of Political Research 25, s 171-186.

Manifesto Project. (uå). Party Voter Dataset. Hämtad 2016-05-10 från:
<https://manifestoproject.wzb.eu/datasets/pvds>

Milne, Seumas. (2013, 5 mars). Women are now more leftwing than men. It's a historic shift.
The Guardian. Hämtad 2016-05-10 från:
<http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/mar/05/women-left-of-men-historic-shift>

Oskarsson, Maria., & Wängnerud Lena. (1996). *Kvinnor som väljare och valda*.
Studentlitteratur, Lund.

Pallant, Julie. (2010). *SPSS – Survival manual*, 4th Edition. Australia: Allen & Unwin Book
Publishers

Randall, Vicky. (1982). *Women and Politics*. London and Basingstoke: The MacMillan Press
Ltd.

Sirkin, Mark R. (2006). *Statistics for the Social Sciences*, 3rd Edition. Thousand Oaks,
California: Sage Publications Inc.

Sundström, Aksel., & Stockemer, Daniel. (2015). What determines women's political

representation at the local level? A fine-grained analysis of the European regions.
International Journal of Comparative Sociology, p. 1-21.

The World Bank. (2016). *Data, GDP per Capita 2008*. Hämtad 2016-05-10 från:
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?page=1>

United Nations Development Programme- UNDP. (2013). *Human Development Report; Labour force participation rate*. Hämtad 2015-05-10 från:
<http://hdr.undp.org/en/content/labour-force-participation-rate-female-male-ratio>

Appendix A: Deltagande länder i European Social Survey.

Members of ESS ERIC are indicated by the symbol '+'. Observer countries are indicated by an asterisk (*). (ESS, 2008)

	Round 1 [2002]	Round 2 [2004]	Round 3 [2006]	Round 4 [2008]	Round 5 [2010]	Round 6 [2012]	Round 7 [2014]	Round 8 [2016]
Albania						•		
Austria+	•	•	•	•	•		•	•
Belgium+	•	•	•	•	•	•	•	•
Bulgaria			•	•	•	•		
Croatia				•	•			
Cyprus			•	•	•	•		
Czech Republic+	•	•		•	•	•	•	•
Denmark	•	•	•	•	•	•	•	
Estonia+		•	•	•	•	•	•	•
Finland	•	•	•	•	•	•	•	•
France+	•	•	•	•	•	•	•	•
Germany+	•	•	•	•	•	•	•	•
Greece	•	•		•	•			
Hungary	•	•	•	•	•	•	•	
Iceland		•				•		•
Ireland+	•	•	•	•	•	•	•	•
Israel	•			•	•	•	•	
Italy	•	•				•		
Kosovo						•		
Latvia			•	•			•	
Lithuania+				•	•	•	•	•
Luxembourg	•	•						
Netherlands+	•	•	•	•	•	•	•	•
Norway	•	•	•	•	•	•	•	•
Poland+	•	•	•	•	•	•	•	•
Portugal+	•	•	•	•	•	•	•	•
Romania			•	•				
Russian Federation			•	•	•	•		
Slovakia		•	•	•	•	•		
Slovenia+	•	•	•	•	•	•	•	•
Spain	•	•	•	•	•	•	•	
Sweden+	•	•	•	•	•	•	•	•
Switzerland*	•	•	•	•	•	•	•	•
Turkey		•		•				
Ukraine		•	•	•	•	•		
United Kingdom+	•	•	•	•	•	•	•	•

Hämtad 2016-05-18 från: http://www.europeansocialsurvey.org/data/country_index.html

Appendix B: Kontextuella variablers värden.

Country	GPD (USD)	Democracy (-10-10)	Female employment rate
AT	51,368.4	10	0,781
BE	48,424.6	8	0,773
BG	7296.1	10	0,787
HR	15,893.9	10	0,756
CY	34,950.4	10	0,772
CZ	22,649.4	8	0,723
DK	64,182.0	10	0,857
EE	18,094.5	8	0,793
FI	53,401.3	10	0,865
FR	45,413.1	9	0,815
DE	45,699.2	10	0,782
GR	31,997.3	10	0,655
HU	15,649.7	10	0,729
IE	61,189.7	10	0,745
IL	29,657.4	10	0,823
LV	16,323.8	8	0,783
LT	14,961.6	10	0,814
NL	56,928.8	10	0,908
NO	96,880.5	10	0,875
PL	13,906.2	10	0,741
PT	24,815.6	10	0,808
RO	10,136.5	9	0,75
RU	11,635.3	4	0,804
SK	18,604.3	10	0,746
SI	27,501.8	10	0,816
ES	35,578.7	10	0,723
SE	55,746.8	10	0,878
CH	72,119.6	10	0,814
TR	10,382.3	7	0,35
UA	3,891.0	7	0,795
GB	45,195.2	10	0,796

Källor: (se referenslista för mer specifika)

BNP: The World Bank, 2016

Democracy: Center for Systematic Peace, 2014

Female employment rate: UNDP, 2013